

Nümunəvi peşə standartı
Peşə standartı üzrə qiymətləndirmə nümunəsi
M essis l r  c n nümunəvi təlim standartı

Meşə təsərrüfatı üzrə menecer

 ngilis dilində adı: Forest manager

N: 6130-3-00009-01

Azərbaycan Respublikasının  m k və  halinin Sosial M daf si Nazirliyi və Dünya Bankının birgə həyata keçirdiyi “Sosial M daf nin  nkişafı” layihəsinin “ISCO 88/08-  uyğun t kmill şdirilm ş peşə standartlarının v  əlaqədar təlim standartlarının hazırlanması” tapşırığı c rçiv sində “GOPA Consultants” v  “SEFT Consulting” tərəfindən hazırlanmışdır.

İSTİFADƏ OLUNAN ANLAYIŞLAR

Bacarıq

Verilmiş iş üzrə vəzifə və fəaliyyətləri yerinə yetirmək qabiliyyətidir.

Bacarıq səviyyəsi

Həyata keçirilən fəaliyyətlərin əhatəliliyi və mürəkkəbliyi ilə müəyyən olunur, burada fəaliyyətlərin mürəkkəbliyi əhatə üzərində üstünlüyə malikdir. Hər bir bacarıq səviyyəsi üzrə müvafiq bilik səviyyəsi tələb olunur. ISCO-da, eləcə də Məşğulluq Təsnifatında aşağıdakı dörd geniş bacarıq səviyyəsi müəyyən edilir:

Birinci bacarıq səviyyəsi

Birinci bacarıq səviyyəsi üzrə peşələr sadə və dövrü fiziki fəaliyyətlərin yerinə yetirilməsini zəruri edir. Bundan əlavə, birinci bacarıq səviyyəsində bir çox peşələr fiziki güc və dözümlülük tələb etdiyi halda, əksəriyyətində sadə yazıb-oxuma və rəqəmlərlə işləmə bacarığı tələb olunur. Bu bacarıqlara ehtiyac duyulduğu halda belə, onlar işin əsas hissəsini təşkil etmir.

Birinci bacarıq səviyyəsinə daxil olan bəzi peşələrdə səriştəli fəaliyyət üçün ibtidai təhsili və ya əsas təhsilin birinci mərhələsini başa vurmaq (ISCED üzrə 1-ci səviyyə) tələb oluna bilər. Bəzi işlər üçün isə iş yerlərində qısamüddətli təlimlər tələb oluna bilər.

Birinci bacarıq səviyyəsi üzrə təsnifatlaşdırılan peşələr ixtisası olmayan işçi qüvvəsini əhatə edir.

İkinci bacarıq səviyyəsi

İkinci bacarıq səviyyəsi üzrə bütün peşələrdə səriştəli fəaliyyət üçün tələb olunan bilik və bacarıqlar, adətən, ümumi orta təhsilin birinci mərhələsini başa vurmaqla (ISCED üzrə 2-ci səviyyə) əldə olunur. Bəzi peşələrdə ümumi orta təhsilin ikinci mərhələsini bitirmək zəruri hesab olunur (ISCED üzrə 3-cü səviyyə) ki, bura ixtisaslaşmış peşə təhsili və iş yerlərində həyata keçirilən təlim də daxil ola bilər. Müəyyən peşələr ümumi orta təhsili bitirdikdən sonra ilk peşə-ixtisas təhsili almağı (ISCED üzrə 4-cü səviyyə) tələb edir. Bəzi hallarda isə iş təcrübəsi və iş yerlərində həyata keçirilən təlim formal təhsili əvəz edə bilər.

İkinci bacarıq səviyyəsi üzrə təsnifatlaşdırılan peşələrə ixtisaslı işçilər daxildir.

Üçüncü bacarıq səviyyəsi

Üçüncü bacarıq səviyyəsindəki peşələr, adətən, ixtisaslaşmış sahə üzrə geniş praktiki, texniki və metodoloji biliklər tələb edən mürəkkəb texniki və praktiki fəaliyyətlərin yerinə yetirilməsini əhatə edir. Bu bacarıq səviyyəsi üzrə peşələr, ümumiyyətlə, yüksək səviyyədə yazıb-oxuma və rəqəmlərlə işləmə bacarığı, eləcə də inkişaf etmiş ünsiyyət bacarığı tələb edir.

Üçüncü bacarıq səviyyəsi üzrə tələb olunan bilik və bacarıqlar, adətən, ümumi orta təhsil bazasına əsaslanan təhsil müəssisələrində 1-3 illik təhsil vasitəsi ilə əldə olunur (ISCED üzrə 5b səviyyəsi). Azərbaycanda bu bacarıq səviyyəsinə uyğun təhsil adətən orta ixtisas təhsili müəssisələrində (kolleclər) verilir. Bəzi hallarda müvafiq sahə üzrə geniş iş təcrübəsi və iş yerlərində həyata keçirilən uzunmüddətli təlim formal təhsili əvəz edə bilər.

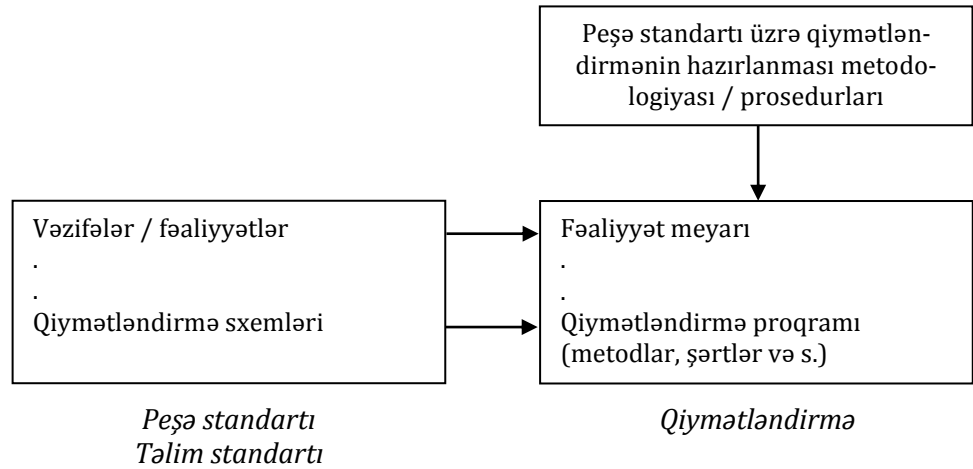
Üçüncü bacarıq səviyyəsi üzrə təsnifatlaşdırılan peşələr əsasən texniki işçiləri əhatə edir.

	<p><i>Dördüncü bacarıq səviyyəsi</i></p> <p>Dördüncü bacarıq səviyyəsinə, adətən, ixtisaslaşmış sahə üzrə geniş nəzəri və praktiki biliklər əsasında mürəkkəb problemlərin həlli və qərarların qəbul edilməsini tələb edən fəaliyyətlərin yerinə yetirilməsi daxildir. Bu bacarıq səviyyəsi üzrə peşələr, ümumiyyətlə, yüksək səviyyədə yazıb-oxuma və rəqəmlərlə işləmə bacarığı, eləcə də təkmilləşmiş ünsiyyət bacarığı tələb edir.</p> <p>Dördüncü bacarıq səviyyəsi üzrə tələb olunan bilik və bacarıqlar, adətən, ali təhsil müəssisələrində birinci və ya daha yüksək elmi dərəcənin verilməsi ilə yekunlaşan 3-6 illik təhsil vasitəsi ilə əldə olunur (ISCED üzrə 5a səviyyəsi və ya daha yüksək səviyyə). Bu bacarıq səviyyəsi üçün Azərbaycanda adətən bakalavriat və daha yüksək təhsil pillələri uyğun gəlir.</p> <p>Dördüncü bacarıq səviyyəsi üzrə təsnifatlaşdırılan peşələrə menecerlər, mühəndislər, müəllimlər, həkimlər və s. daxildir ki, bunlar çox vaxt peşəkarlar adlandırılır.</p>
Bilik	Təhsil və ya təcrübə vasitəsilə əldə edilən məlumat və faktlar toplusunu əhatə edir.
Əlavə / ümumi səriştələr	Müvafiq əmək fəaliyyətini həyata keçirə bilmək üçün tələb olunan səriştələrə əlavə olaraq, arzuolunan faydalı səriştələri əhatə edir. Buraya əmək fəaliyyətini təkmilləşdirə bilən, bir çox peşələr üçün ümumi olan və gələcəkdə tələb olunacaq səriştələr daxildir. Bunlar işçilərin fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi üçün əsas kimi çıxış etmir.
Əvvəlki təlimin tanınması	<p>Harada və necə təhsil almasından asılı olmayaraq, qeydə alınmış ixtisaslar və vahid standartlar baxımından insanların əvvəlki təliminin tanınması prosesidir. İnsanlar təhsil müəssisəsində formal təlim keçmələrindən və ya qeyri-formal təlim əldə etmələrindən asılı olmayaraq, öyrənmə prosesini heç vaxt dayandırmırlar.</p> <p>Əvvəlki təlimin qiymətləndirilməsi və tanınması prosesi aşağıdakı kimidir:</p> <ul style="list-style-type: none">• Şəxsin nə bildiyi və nə bacardığının müəyyənləşdirilməsi;• Şəxsin bilik və bacarıqlarının xüsusi standartlar, səriştələrin qiymətləndirilməsi üzrə əlaqəli meyarlar ilə müqayisə edilməsi;• Bu standartlara münasibətdə təlimin qiymətləndirilməsi;• Şəxsin formal, qeyri-formal və informal təlimlər vasitəsilə keçmişdə topladığı bacarıq, bilik və təcrübənin tanınması.
Fəaliyyət	Fərdin vəzifələrinin bir hissəsi olan iş və ya məsuliyyəti əks etdirir. Buna görə də vəzifə bir sıra fəaliyyətlərə bölünür.
Formal təlim	Azərbaycan Respublikasının təhsil və təlim müəssisələrində həyata keçirilir, dövlət təhsil sənədinin verilməsi ilə nəticələnir. Təhsil müəssisələrində formal təlimlər dövlət təhsil standartlarına uyğun olaraq aparılır. Əldə edilən səriştələr testlər vasitəsilə yoxlanılır və dövlət təhsil sənədi verilir.
İnformal təlim	Özünü-təlim yolu ilə bilik və bacarıqlara yiyələnmənin formasıdır. Təhsil və təlim müəssisələrindən kənarında həyata keçirilir və təbii olaraq gündəlik həyatımızda müşahidə olunur. Formal və qeyri-formal təlimdən fərqli olaraq, informal təlim çox vaxt qeyri-ixtiyari baş verir və beləliklə, hətta fərdlərin özləri də səriştələrinin artırılmasında onun rolunu hiss etməyə bilər (məsələn, kütləvi informasiya vasitələrindən, ictimaiyyət arasında gündəlik qarşılıqlı əlaqələrdən və ümumi münasibətlərdən məlumatın əldə edilməsi).

	<p>O, təlimin həyata keçirilməsi sahəsində (xüsusilə) ixtisaslaşmamış hər hansı bir şəxs (yəni ailə üzvləri, digər əlaqəli şəxslər və s.) tərəfindən istiqamətləndirildiyi halda, məqsədli xarakter daşıya bilər. Informal təlim ölkə səviyyəsində qəbul edilən diplom və sertifikatların verilməsi ilə nəticələnir.</p>
İş	<p>Fərdin işəgötürən üçün və ya sərbəst məşğulluq şəraitində həyata keçirdiyi vəzifə və ya fəaliyyətlərin toplusudur (ISCO-08 -ə uyğun olaraq).</p>
İşə yanaşma	<p>Müəyyən ideya, obyekt, şəxs və ya vəziyyətə müsbət və ya mənfi münasibəti əks etdirir.</p> <p>Yanaşma fərdin fəaliyyət seçimini, çətinlik, həvəsləndirmə və mükafatlara (hamısı birlikdə stimullar adlanır) cavab reaksiyasını müəyyən edir. Bu baxımdan yanaşma iş üçün xeyli vacibdir.</p> <p>Yanaşmanın 4 əsas komponenti var: (1) Emosional: hiss və həyəcan; (2) İdrak: məntiqlə həyata keçirilən inam və fikirlər; (3) İradə: fəaliyyət meylləri; (4) Qiymət: stimullara mənfi və ya müsbət münasibət.</p>
Qeyri-formal təlim	<p>Təhsil sistemi ilə paralel şəkildə aparılır və dövlət təhsil sənədinin verilməsi ilə müşayiət olunmur. Qeyri-formal təlimlər iş yerlərində və ya formal təlim sistemlərinə yardım üçün yaradılmış təşkilat və ya mərkəzlərdə, dərnlərdə, fərdi məşğələlərdə, vətəndaş cəmiyyəti təşkilatları və qruplarında həyata keçirilə bilər.</p>
Qiymətləndirmə metodu	<p>Səriştəni ölçmək üçün üsul və ya alətdir.</p>
Qiymətləndirmə paketi	<p>Fəaliyyət meyarı da daxil olmaqla fərdin səriştələrinin qiymətləndirilməli olduğu müxtəlif qiymətləndirmə metodlarıdır.</p>
Qiymətləndirmə sxemi	<p>Qiymətləndirmə standartlarının vəzifələrini və onların yerinə yetirilmə istiqamətlərini müəyyən edir.</p> <p>Peşə standartları üzrə qiymətləndirmənin məqsədi fərdin müvafiq peşə standartını fəaliyyətlər, vəzifələr və ya tapşırıqlar üzrə həyata keçirə bilməsini müəyyən etməkdir. Sözügedən tapşırıqlar, peşə standartında müəyyən edilən texniki bacarıqları, planlaşdırma və problemləri həll etmə biliklərini, gözlənilməz vəziyyətlərdə hərəkət etmək bacarığını, digər şəxslər ilə işləmək bacarığını və ünsiyyət bacarıqlarını əhatə etməlidir.</p> <p>Peşə standartları üzrə qiymətləndirmənin məqsədlərinə, digər məsələlərlə yanaşı, aşağıdakılar daxildir:</p> <ul style="list-style-type: none">• İşəgötürmə;• Karyera yüksəlişi;• Bilik və bacarıqlarda olan boşluqların və təlim ehtiyaclarının müəyyən edilməsi;• İşçi heyətinin qiymətləndirilməsi. <p>Qiymətləndirməni planlaşdırma zamanı onun xarakterik cəhətlərinə xüsusi diqqət yetirmək lazımdır: qiymətləndirmə hansı interval çərçivəsində həyata keçirilməlidir, hansı hədəflər müəyyən edilməlidir, hansı qiymətləndirmə metodları daha məqsəduyğundur. Qiymətləndirmə sxemi aşağıdakı qiymətləndirmə metodlarından 2 və ya 3-nü əhatə etməlidir: i) Əmək fəaliyyətinin müşahidə edilməsi; ii) İşin nəticəsinin qiymətləndirilməsi; iii) Simulyasiya; iv) Suallar (şifahi və ya yazılı); v) Layihə işi; vi) Portfel əsasında qiymətləndirmə; vii) Dinləmə qiymətləndirməsi; viii) Fərdi</p>

araşdırmalar; ix) Müştəri qiymətləndirməsi (məsələn, müştəri sorğu formaları), ekspert və şəxsi qiymətləndirmə və s.

Peşə standartı və peşə standartı üzrə qiymətləndirmə arasındakı əlaqə aşağıdakı sxemdə göstərilmişdir.

Məşğulluq təsnifatı (MT)

Ölkədə əmək bazarının inkişafına, beynəlxalq təcrübədə qəbul edilmiş uçot və statistikaya uyğun olaraq ISCO-08 təsnifatından istifadə edilməklə, onun genişləndirilməsi əsasında 2010-cu ildə hazırlanmışdır. Onun strukturu ISCO-08 təsnifatının strukturu ilə eynidir. MT Standartlaşdırma, Metrologiya və Patent üzrə Dövlət Komitəsinin 20 Dekabr 2010-cu il 180 sayılı qərarı ilə təsdiq edilmiş və AZT041-2010 nömrəsi ilə dövlət qeydiyyatına alınmışdır.

Peşə

Yüksək oxşarlıq dərəcəsinə malik əsas vəzifə və fəaliyyətlərdən ibarət olan işlərin məcmusudur. Şəxsin hər hansı bir peşə ilə bağlılığı onun hazırda tutduğu vəzifə, əlavə və ya əvvəlki işləri vasitəsi ilə müəyyən olunur.

Peşə standartı

Konkret peşə sahələrində işçilərin yerinə yetirdikləri əmək funksiyalarına qoyulan ümumi tələbləri sistemli şəkildə əks etdirən normativ sənəddir. O, müvafiq səriştlər çərçivəsində işçinin bilik, bacarıq və vərdisləri nəzərə alınmaqla, onun əmək funksiyalarını yerinə yetirməsinə imkan verəcək konkret vəzifə öhdəliklərinin və fəaliyyətlərin siyahısını özündə ehtiva edir. Peşə standartı işdəki rolu təyin etməyə, işçinin fəaliyyətini qiymətləndirməyə, eləcə də, təkmilləşmə, peşə yüksəlişi üçün yollar müəyyən etməyə və hazırlamağa kömək edə bilər.

Peşə standartları ISCO-ya və Məşğulluq təsnifatına uyğun olaraq təsnifatlaşdırılır.

Peşə standartı üzrə qiymətləndirmə nümunəsi

Qiymətləndirmə hər hansı bir sahədə səriştənin aşkar edilməsi məqsədilə fərdin fəaliyyətinin aydın şəkildə müəyyən edilmiş standartlar ilə müqayisədə ədalətli və dəqiq şəkildə ölçülməsinə imkan verən prosesdir. İş yerinin qiymətləndirilməsi prosesi iş yeri ilə bağlı gündəlik fəaliyyətin tərkib hissəsini təşkil edir. Qiymətləndirmə zamanı əldə edilən nəticələr fərdlərə öz işlərini necə yerinə yetirdiyini öyrənməyə imkan verir. Bu, biliklərin, bacarıqların, yanaşma və davranışın inkişaf etdirilməsində, beləliklə, səriştənin nümayiş etdirilməsində onlara yardım edir.

Peşə standartı üzrə qiymətləndirmə nümunəsi qiymətləndirmə sxemi, fəaliyyət meyarları, qiymətləndirməni həyata keçirmək üçün zəruri qiymətləndirmə metodları və resurslarını əhatə edir.

Peşələrin Beynəlxalq Standart Təsnifatı (ISCO)	<p>Beynəlxalq Əmək Təşkilatının (BƏT) məsul olduğu əsas beynəlxalq təsnifatlardan biri olmaqla, beynəlxalq iqtisadi və sosial təsnifat qrupuna daxildir.</p> <p>ISCO iş prosesində qarşıya qoyulan vəzifə və fəaliyyətlərə müvafiq şəkildə müəyyən edilmiş qruplara uyğun olaraq işlərin təşkilində vasitə rolunu oynayır. Onun əsas vəzifələri aşağıdakıları təmin etməkdən ibarətdir:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Peşələrə dair statistik və inzibati məlumatların beynəlxalq hesabatını, müqayisəsini və mübadiləsini həyata keçirmək üçün baza rolunu oynamaq; • Peşələrin milli və regional təsnifatlarının hazırlanması üçün model rolunu oynamaq; • Bilavasitə özlərinin milli təsnifatını hazırlamayan ölkələrdə tətbiq oluna biləcək sistem rolunu oynamaq. <p>O, statistik və müştəri yönümlü proqramlar üçün nəzərdə tutulmuşdur. Müştəri yönümlü proqrama iş axtaranların iş yerlərinə yönəldilməsi, ölkələr arasında işçilərin qısa və uzunmüddətli miqrasiyasının idarə edilməsi, peşə təlimi proqramları və təlimatlarının hazırlanması daxildir.</p> <p>ISCO-nun ilk versiyası 1957-ci ildə qəbul edilmiş, daha sonra isə ISCO-68, ISCO-88 və hazırkı ISCO-08 versiyaları hazırlanmışdır.</p>
Səriştə	<p>Müvafiq əmək fəaliyyətini həyata keçirə bilmək üçün lazımi səviyyədə bilik, bacarıq, yanaşma və davranışa malik olmaqdır.</p> <p>İş kontekstində istifadə olunan “Səriştə” anlayışı iş yerində tətbiq olunan bacarıqları əks etdirir. Səriştə şəxs nəyi bilir (bilik), nəyi bacarır (bacarıq), nəyi etmək istəyir (yanaşma) və bunu necə edir (davranış) məhəfurlarının birləşməsinin nəticəsidir. Beləliklə, səriştə işi yerinə yetirmək üçün lazım olan texniki peşə elementləri, ümumi şəxsi xüsusiyyətlər və istəklərin birləşməsidir.</p> <p>Səriştələr həmçinin işçinin fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi üçün baza rolunu oynayır.</p>
Təhsilin Beynəlxalq Standart Təsnifatı (ISCED)	<p>1970-ci illərin əvvəllərində UNESCO tərəfindən həm ayrı-ayrı ölkələrdə, həm də beynəlxalq səviyyədə təhsilə dair statistik məlumatların əldə olunması, toplanması və təqdim olunmasına xidmət edən bir vasitə kimi hazırlanmışdır. ISCED 1975-ci ildə Cenevrədə keçirilən Təhsilə dair Beynəlxalq Konfransda qəbul edilmiş və daha sonra 1978-ci ildə Parisdə keçirilən UNESCO-nun Ümumi Konfransında qüvvəyə minmişdir. Hazırda istifadə edilən təsnifat ISCED 2011-dir.</p>
Təlim standartı	<p>İş yerində vəzifə və fəaliyyətlərin yerinə yetirilməsi üçün zəruri <i>səriştələri</i> (bilik, bacarıq və yanaşmaları, həmçinin əlavə ümumi səriştələri) təsvir edir. Bu səbəbdən, onlar fəaliyyət meyarları hesab edilir və aşağıdakı hallarda istifadə olunur:</p> <ul style="list-style-type: none"> • istehsaldan ayrılmadan peşə təlimlərinin hazırlanması; • istifadəyə yararlı səriştələrin inkişaf etdirilməsi və təmin olunması üçün təlim institutları ilə müəssisələr arasında əlaqə; • peşə təlimləri üçün təhsil standartları və kurikulumların hazırlanması.
Vəzifə	<p>İşin icrası üçün zəruri olan fəaliyyətləri əhatə edir.</p>

MÜNDƏRİCAT

A. NÜMUNƏVİ PEŞƏ STANDARTI	8
A.1. İşə dair xüsusi məlumat	8
A.1.1. Əmək şəraiti	8
A.1.2. İşə qəbul tələbləri.....	8
A.1.3. Təbəçilik	9
A.1.4. Peşə standartları üçün məsuliyyət və müstəqillik səviyyələri	9
A.1.5. Karyera yüksəlişi və sərbəst məşğulluq imkanları.....	10
A.2. Əsas vəzifələrin (V) və vəzifələr daxilində fəaliyyətlərin (F) siyahısı	10
A.3. Səriştələr haqqında	11
A.4. Qiymətləndirmələr haqqında	11
B. PEŞƏ STANDARTI ÜZRƏ QIYMƏTLƏNDİRMƏ NÜMUNƏSİ	12
B.1. Fəaliyyət meyarları	12
B.2. Qiymətləndirmə ilə bağlı resurslar.....	13
B.3. Qiymətləndirmə metodları	13
B.3.1. Fəaliyyətin qiymətləndirilməsi	13
B.3.2. Yazılı qiymətləndirmə.....	15
B.4. Nəticələrin qeydə alınması	18
C. MÜƏSSİSƏLƏR ÜÇÜN NÜMUNƏVİ TƏLİM STANDARTI	19
C.1. Səriştələrin qısa təsviri.....	19
C.2. TƏLİM İLƏ BAĞLI XÜSUSİ MƏLUMAT.....	22
C.2.1. Təlimin növləri.....	22
C.2.2. Təlimin istiqaməti.....	23
C.2.3. Əvvəlki təlimin tanınması.....	23

Peşə standartının hazırlanması prosesində iştirak etmiş müəssisə nümayəndələrinin siyahısı:Error! Bookmark not defined.

ISCO88/08-ə uyğun təkmilləşdirilmiş peşə standartlarının və əlaqədar təlim standartlarının hazırlanması layihəsi tərəfindən prosesin əlaqələndirilməsində iştirak etmiş şəxslərin siyahısı:Error! Bookmark not defined.

İstinadlar Error! Bookmark not defined.

A. NÜMUNƏVİ PEŞƏ STANDARTI

Meşə təsərrüfatı üzrə menecer

Peşənin qısa təsviri

İqtisadi və ekoloji amilləri nəzərə almaqla meşə təsərrüfatını planlaşdırmaq, inkişaf etdirmək və nəzarət etmək. O, ağacların kəsilməsini, meşə materialının daşınması və satılmasını planlaşdırır, ovçuluq, istirahət (rekreasiya) kimi digər sahələrdə fəaliyyətləri idarə edir, ətraf mühitin zərərli amillərinə, habelə meşənin ictimai istifadəsinə, eyni zamanda yaşıllaşdırma, ağacların davamlılığının təmin olunması kimi meşə təsərrüfatı işlərinə nəzarət edilməsinə cavabdehlik daşıyır.

Məşğulluq Təsnifatında (MT) peşənin kodu:	6130 (Baş menecer, meşə təsərrüfatı)
MT-də ixtisas (bacarıq) səviyyəsi:	2 (tövsiyə olunan səviyyə: 3)
ISCO 08-də işin kodu:	6130 (General manager, forestry)
ISCO 08-də ixtisas (bacarıq) səviyyəsi:	2
Hazırlanma tarixi:	İyul, 2011-ci il
Təsdiq edən qurum:
Təsdiq tarixi:
Təklif olunan yenilənmə tarixi:	İyul, 2016-cı il

A.1. İŞƏ DAİR XÜSUSİ MƏLUMAT

A.1.1. ƏMƏK ŞƏRAİTİ

- İş istənilən hava şəraitində, həftədə 7 gün olmaqla həyata keçirilir;
- İşdə ekoloji, sağlamlıq və təhlükəsizlik riskləri mövcuddur;
- Əməyin mühafizəsi və təhlükəsizlik texnikası qaydaları Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası, Əmək Məcəlləsi, Texniki təhlükəsizlik haqqında Qanun və digər müvafiq qanunvericilik aktları ilə müəyyən olunur.

A.1.2. İŞƏ QƏBUL TƏLƏBLƏRİ

- Əmək münasibətləri Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası, Əmək Məcəlləsi və digər normativ-hüquqi aktlarla tənzimlənir;
- İşə qəbul olunarkən sağlamlıq haqqında tibbi arayış, sonradan vaxtaşırı icbari tibbi müayinədən keçmək haqqında tibbi arayış (Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin qərarı və Azərbaycan Respublikasının Səhiyyə Nazirliyinin müvafiq əmrləri ilə nəzərdə tutulduğu hallarda) təqdim olunur.

A.1.3. TABEÇİLİK

Kimə tabedir: Müvafiq nazirlik.

Kim ona tabedir: Meşəbəyi, meşəbəyi köməkçisi, meşə təsərrüfatı ilə bağlı layihənin növündən asılı olaraq meşə təsərrüfatı üzrə köməkçilər, meşəqıranlar, əkin üzrə məsləhətçilər, inzibati işçilər.

A.1.4. PEŞƏ STANDARTLARI ÜÇÜN MƏSULİYYƏT VƏ MÜSTƏQİLLİK SƏVİYYƏLƏRİ

Səviyyələr	Məsuliyyət, fəaliyyətlərin mürəkkəbliyi və müstəqillik	Uyğun gələn səviyyə
1	Planlaşdırılmış qaydada birbaşa nəzarət altında işləmək. İş təkrarlanan xarakterə malikdir və mürəkkəb olmayan bir neçə funksiyanı əhatə edir.	
2	Nəzarət altında işləmək, kiçik səlahiyyətlərə malik olmaq. Təcrübə tələb edən fəaliyyətlərin yerinə yetirilməsi və əlaqələndirilməsi üçün məsuliyyət daşımaq. Öz fəaliyyətlərini planlaşdırmaq və nəticələri barədə hesabat vermək. Digər şəxslərlə əməkdaşlıq etmək və komandada işləmək.	
3	Əvvəlcədən məlum olan vəzifə və fəaliyyətlər çərçivəsində müstəqil idarəetmə və komandanın idarə edilməsini həyata keçirmək (eyni zamanda həm idarəetmə, həm də istehsal subyekti kimi çıxış etmək). İşə yanaşmasını dəyişən şəraitə uyğunlaşdırmaq və dövri problemlərin həlli zamanı elementar nəzəriyyələrdən istifadə etmək. Digər şəxslərin gündəlik işinə nəzarət etmək, əmək fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi üçün məsuliyyət daşımaq və işin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı təkliflər vermək. İşçilərə rəhbərlik etmək. Mürəkkəb fəaliyyətləri əlaqələndirmək və yerinə yetirmək. Ümumi təcrübədən istifadə etməklə xüsusi yeni fəaliyyətlər müəyyən etmək.	☒
4	Yeni və çox vaxt yaradıcı metodlar tələb edən məsələlərlə məşğul olmaq. Mürəkkəb məsələlərin həllində geniş təcrübədən istifadə etmək. Gözlənilməz dəyişiklik olduğu halda əmək fəaliyyətinə rəhbərlik və nəzarəti həyata keçirmək. Özü və başqaları üçün fəaliyyət meyarları hazırlamaq, onları nəzərdən keçirmək və təkmilləşdirmək. Gözlənilən və ya gözlənilməz iş rejimi şəraitində qərarların qəbul edilməsinə məsuliyyət daşımaq. Fərdlərin və qrupların peşəkar inkişafının idarə olunmasına məsuliyyət daşımaq. Fəaliyyətləri müşahidə etmək, qiymətləndirmək, müvafiq hesabatlar hazırlamaq və dəyişikliklər təklif etmək.	

A.1.5. KARYERA YÜKSƏLİŞİ VƏ SƏRBƏST MƏŞĞULLUQ İMKANLARI

- Bu peşənin ən yüksək səviyyəsi olan meşə təsərrüfatı üzrə direktor, yaxud meşə təsərrüfatı üzrə nəzarətçi vəzifəsinə qədər yüksəliş və ətraf mühitin idarə olunması sahəsinə (nazirlik) üfiqi keçid imkanları vardır.
- Bu sahədə fərdi sahibkarlıqla məşğul olma imkanları yoxdur.

A.2. ƏSAS VƏZİFƏLƏRİN (V) VƏ VƏZİFƏLƏR DAXİLİNDƏ FƏALİYYƏTLƏRİN (F) SİYAHISI

V.1. Meşə və meşəsalma ilə bağlı layihələrin planlaşdırılması və təşkili:

- F.1.1. Ekoloji inkişaf nöqtəyi-nəzərindən meşəçiliyin inkişafı strategiyasının hazırlanması barədə təkliflərin irəli sürülməsi;
- F.1.2. Mövcud təbii şəraitə daha çox uyğun gələn ağac və bitkilərin mümkün olan növlərinin müəyyən edilməsi;
- F.1.3. Təbii şəraitin müəyyən edilməsi;
- F.1.4. Bütün meşə funksiyalarının torpaq və iqlim şəraitinə uyğun olaraq optimallaşdırılması;
- F.1.5. İlk və davamlı meşəsalma məqsədilə tingliklərin yaradılması;
- F.1.6. Yanğın, ətraf mühitin zərərli amilləri və risklərin nəzərə alınması məqsədilə yaşıllaşdırmanın planlaşdırılması;
- F.1.7. İctimaiyyət tərəfindən yarana biləcək ekoloji riskin qiymətləndirilməsi;
- F.1.8. Geniş kütlənin meşədən istifadəsinin planlaşdırılması və nəzarətin həyata keçirilməsi, insanların sağlamlığı və təhlükəsizliyinin qorunması sisteminin hazırlanması;
- F.1.9. Meşə materialları və xidmətlərinin dəyərinin müəyyən edilməsi. Kotirovkaların hesablanması və tərtib edilməsi;
- F.1.10. Rəhbərliklə birgə istehsalat xüsusiyyətləri, göstəricilər, əsas vəsaitlərlə bağlı qərarların qəbulu və maliyyə büdcəsinin təsdiq edilməsi;
- F.1.11. Sifarişlərin nəzərdən keçirilməsi, istehsalat cədvəlinin, iş tapşırıqlarının tərtib edilməsi və heyətin təşkilinin reallaşdırılması ;
- F.1.12. Qaydalar və planlarla bağlı tövsiyə və rəy almaq məqsədilə rəhbərliklə, eyni zamanda həmkarlarla əlaqələrin saxlanılması;
- F.1.13. Keyfiyyət və kəmiyyətlə bağlı yazılı və vizual təlimatların (sxem) hazırlanması;
- F.1.14. Qeyri-qanuni ağac kəsənlərə və ovçulara qarşı mübarizənin aparılması;
- F.1.15. Ağacların patoloji müayinəsinin aparılması;
- F.1.16. Tinglərin xəstəlik və zərərvericilərdən mühafizəsi.

V.2. İstehsalın həyata keçirilməsi:

- F.2.1. Ağacların kəsilməsi və tirlərin daşınması sahəsində işlərin planlaşdırılması;
- F.2.2. Meşənin ümumi vəziyyətinin təhlil edilməsi və vəziyyətin optimallaşdırılması üçün dəyişikliklər ilə əlaqədar təkliflərin irəli sürülməsi;
- F.2.3. Bütün iştirakçıların istehsalat cədvəli və iş tapşırıqları ilə təmin edilməsi;
- F.2.4. Planlaşdırılmış məqsədlərin gözlənilməsi və büdcə uyğunluğunun təmin edilməsi məqsədilə gündəlik fəaliyyətə nəzarətin, yaxud tənzimləyici tədbirlərin həyata keçirilməsi;
- F.2.5. Tələb olunduqda qrafikin dəyişilməsi, yaxud ilkin səhvlərlə əlaqədar cədvəllərin nəzərdən keçirilməsi, material və işçi qüvvəsinin çatışmazlığı ilə bağlı dəyişikliklərə hazırlıq işlərinin görülməsi;

- F.2.6. Bütün maraqlı tərəflərin potensial dəyişikliklər barədə məlumatlandırılması;
 - F.2.7. Tirlərin satın alınması ilə bağlı heyət və satıcılarla danışıqların aparılması, səmərəliliyə təhlükə yaradan məsələlərin aradan qaldırılması;
 - F.2.8. Tinglik sahəsinə nəzarətin həyata keçirilməsi, meşənin ekoloji funksiyalarına əsasən onları seyrəltmə işlərinin aparılması.
- V.3. Hesabat:
- F.3.1. Meşəsalma və meşəqırma statistikasının, istehsal həcmnin, vaxtın və xammalın istifadəsi, itkiləri, ətraf mühitin çirkləndirilməsi və enerji resurslarının qeydiyyatının aparılması;
 - F.3.2. Meşə kartoqrafiyasını və sənədlərini tamamlamaq məqsədilə məlumatların toplanması. Kartotekanın yaradılması və qeydiyyatın aparılması.
- V.4. Digər meşələrin müşahidə edilməsi, istehsal sisteminin və nəticələrinin müqayisəsi və uğurlu təcrübələrin mənimsənilməsi.

A.3. SƏRİŞTƏLƏR HAQQINDA

Fərdin meşə təsərrüfatı üzrə menecer peşə standartı üzrə vəzifə və fəaliyyətləri həyata keçirməsi üçün zəruri olan əsas sərişmələr meşə təsərrüfatı üzrə menecer peşəsi üzrə müvafiq **təlim standartında** göstərilmişdir (formal, qeyri-formal və informal təlimlər vasitəsilə əldə olunan bilik, bacarıq, yanaşma və davranış).

A.4. QIYMƏTLƏNDİRMƏLƏR HAQQINDA

Bu peşədə fərdin fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi prosesi meşə təsərrüfatı üzrə menecer peşəsi üzrə müvafiq **peşə standartının qiymətləndirilməsində** öz əksini tapır. Fərdin sistemli qiymətləndirilmələr vasitəsilə qiymətləndirilməsi işəgötürənə müxtəlif məqsədlər (yəni işəgötürmə, karyerada irəli çəkmə, heyətin qiymətləndirilməsi, təlim ehtiyaclarının qiymətləndirilməsi) baxımından faydalı ola bilər.

B. PEŞƏ STANDARTI ÜZRƏ QIYMƏTLƏNDİRMƏ NÜMUNƏSİ

Meşə təsərrüfatı üzrə menecer

Qiymətləndirməyə dair qısa məlumat

Meşə təsərrüfatı üzrə menecerlər üçün qiymətləndirmə nümunəsi meşəsalmağa aid layihələrin planlaşdırılması və təşkili, istehsalın həyata keçirilməsi və nəticələrin qeydə alınması ilə əlaqədar tələb olunan bilik və bacarıqları müəyyən edir. Qiymətləndirmə nümunəsi həmçinin səriştələr sahəsində fərdin güclü və zəif tərəflərini müəyyənləşdirir. Menecerin məhsuldarlığı işlərin idarə olunması, insanlararası əlaqə, komandanın inkişafı və problemlərin həll kimi dörd əsas amil üzrə səriştələrdən asılıdır.

Hazırkı peşə üçün **tövsiyə edilən qiymətləndirmə metodları** aşağıdakılardır: (i) fəaliyyətin qiymətləndirilməsi və (ii) yazılı testlər. Sözügedən peşə üçün qiymətləndirmə proqramının nümunəsi aşağıda verilmişdir.

Məşğulluq Təsnifatında (MT) peşənin kodu:	6130 (Baş menecer, meşə təsərrüfatı)
MT-də ixtisas (bacarıq) səviyyəsi:	2 (tövsiyə olunan səviyyə: 3)
ISCO 08-də işin kodu:	6130 (General manager, forestry)
ISCO 08-də ixtisas (bacarıq) səviyyəsi:	2
Test versiyası:	01
Hazırlanma tarixi:	İyul, 2011-ci il
Təsdiq edən qurum:
Təsdiq tarixi:

B.1. FƏALİYYƏT MEYARLARI

Bu meyarlar peşə standartındakı vəzifə və fəaliyyətlərlə birbaşa əlaqəlidir. Onlar anlaşılın şəkildə, sadə formada yazılmalıdır ki, qiymətləndirmə nümunələri hazırlayanlar üçün qiymətləndirmə maddələrinin formalaşdırılmasında faydalı olsun. Birinci (V.1) və sonuncu (V.4) vəzifələrə uyğun gələn fəaliyyət meyarları ilə bağlı nümunə aşağıda göstərilmişdir.

Fəaliyyət meyarı nümunəsi:

- V.1. Meşə və meşəsalma ilə bağlı layihələrin planlaşdırılması və təşkili:
- F.1.1. Ekoloji inkişaf nöqtəyi-nəzərindən meşəçiliyin inkişafı strategiyasının hazırlanması barədə təkliflərin irəli sürülməsi;
 - F.1.2. Mövcud təbii şəraitə daha çox uyğun gələn ağac və bitkilərin mümkün olan növlərinin müəyyən edilməsi;
 - F.1.3. Təbii şəraitin müəyyən edilməsi;
 - F.1.4. Bütün meşə funksiyalarının torpaq və iqlim şəraitinə uyğun olaraq optimallaşdırılması;
 - F.1.5. İlk və davamlı meşəsalma məqsədilə tingliklərin yaradılması;
 - F.1.6. Yanğın, ətraf mühitin zərərli amilləri və risklərin nəzərə alınması məqsədilə yaşıllaşdırmanın planlaşdırılması;
 - F.1.7. İctimaiyyət tərəfindən yarana biləcək ekoloji riskin qiymətləndirilməsi;
 - F.1.8. Geniş kütlənin meşədən istifadəsinin planlaşdırılması və nəzarətin həyata keçirilməsi, insanların sağlamlığı və təhlükəsizliyinin qorunması sisteminin hazırlanması;

- F.1.9. Meşə materialları və xidmətlərinin dəyərinin müəyyən edilməsi. Kotirovkaların hesablanması və tərtib edilməsi;
- F.1.10. Rəhbərliklə birgə istehsalat xüsusiyyətləri, göstəricilər, əsas vəsaitlərlə bağlı qərarların qəbulu və maliyyə büdcəsinin təsdiq edilməsi;
- F.1.11. Sifarişlərin nəzərdən keçirilməsi, istehsalat cədvəlinin, iş tapşırıqlarının tərtib edilməsi və heyətin təşkilinin reallaşdırılması;
- F.1.12. Qaydalar və planlarla bağlı tövsiyə və rəy almaq məqsədilə rəhbərliklə, eyni zamanda həmkarlarla əlaqələrin saxlanması;
- F.1.13. Keyfiyyət və kəmiyyətlə bağlı yazılı və vizual təlimatların (sxem) hazırlanması;
- F.1.14. Qeyri-qanuni ağac kəsənlərə və ovçulara qarşı mübarizənin aparılması;
- F.1.15. Ağacların patoloji müayinəsinin aparılması;
- F.1.16. Tinklərin xəstəlik və zərərvericilərdən mühafizəsi.

...

- V.4. Digər meşələrin müşahidə edilməsi, istehsal sisteminin və nəticələrinin müqayisəsi və uğurlu təcrübələrin mənimsənilməsi.

B.2. QIYMƏTLƏNDİRMƏ İLƏ BAĞLI RESURLAR

- a) Material və komponentlər: Müxtəlif (30 növ) yarpaq, tumurcuq və ağac qabığı nümunələri.
- b) Alət və avadanlıqlar: ehtiyac yoxdur.
- c) İstehlak malları: ehtiyac yoxdur.

B.3. QIYMƏTLƏNDİRMƏ METODLARI

Fərdin sərəştəsini qiymətləndirmək məqsədilə aşağıdakı iki metoddan istifadə olunur: (i) fəaliyyətin qiymətləndirilməsi və (ii) yazılı test.

B.3.1. FƏALİYYƏTİN QIYMƏTLƏNDİRİLMƏSİ

İcra müddəti: 30 dəqiqə
İşlərin sayı: 1

İşlərin icrasını qiymətləndirmək üçün meyarlar işəgötürən tərəfindən müəyyən olunur.

Əhatə olunan sahələr:

30% Meşə və meşəsalma ilə bağlı layihələrin planlaşdırılması və təşkili:

Ekoloji inkişaf nöqtəyi-nəzərindən meşəçiliyin inkişafı strategiyasının hazırlanması barədə təkliflərin irəli sürülməsi;

Mövcud təbii şəraitə daha çox uyğun gələn ağac və bitkilərin mümkün olan növlərinin müəyyən edilməsi;

Təbii şəraitin müəyyən edilməsi;

Bütün meşə funksiyalarının torpaq və iqlim şəraitinə uyğun olaraq optimallaşdırılması;

İlkin və davamlı meşəsalma məqsədilə tingliklərin yaradılması;

Yanğın, ətraf mühitin zərərli amilləri və risklərin nəzərə alınması məqsədilə yaşıllaşdırmanın planlaşdırılması;

İctimaiyyət tərəfindən yarana biləcək ekoloji riskin qiymətləndirilməsi;

Geniş kütlənin meşədən istifadəsinin planlaşdırılması və nəzarətin həyata keçirilməsi, insanların sağlamlığı və təhlükəsizliyinin qorunması sisteminin hazırlanması;

Meşə materialları və xidmətlərinin dəyərinin müəyyən edilməsi. Kotirovkaların hesablanması və tərtib edilməsi;

Rəhbərliklə birgə istehsalat xüsusiyyətləri, göstəricilər, əsas vəsaitlərlə bağlı qərarların qəbul edilməsi və maliyyə büdcəsinin təsdiq edilməsi;

Sifarişlərin nəzərdən keçirilməsi, istehsalat cədvəlinin, iş tapşırıqlarının tərtib edilməsi və heyətin təşkilinin reallaşdırılması ;

Qaydalar və planlarla bağlı tövsiyə və rəy almaq məqsədilə rəhbərlik və həmkarlarla əlaqələrin saxlanılması;

Keyfiyyət və kəmiyyətlə bağlı yazılı və vizual təlimatların (sxem) hazırlanması;

Qeyri-qanuni ağacəkəşənlərə və ovçulara qarşı mübarizənin aparılması;

Ağacların patoloji müayinəsinin aparılması;

Tinglərin xəstəlik və zərərvericilərdən mühafizəsi.

30% İstehsal prosesinin həyata keçirilməsi:

Ağacların kəsilməsi və tirlərin daşınması sahəsində işlərin planlaşdırılması;

Meşənin ümumi vəziyyətinin təhlil edilməsi və vəziyyətin optimallaşdırılması üçün dəyişikliklər ilə əlaqədar təkliflərin irəli sürülməsi;

Bütün iştirakçıların istehsalat cədvəli və iş tapşırıqları ilə təmin edilməsi;

Planlaşdırılmış məqsədlərin gözlənilməsi və büdcə uyğunluğunun təmin edilməsi məqsədilə gündəlik fəaliyyətə nəzarətin, yaxud tənzimləyici tədbirlərin həyata keçirilməsi;

Tələb olunduqda qrafikin dəyişilməsi, yaxud ilkin səhvlərlə əlaqədar cədvəllərin nəzərdən keçirilməsi, material və işçi qüvvəsinin çatışmazlığı ilə bağlı dəyişikliklərə hazırlıq işlərinin görülməsi;

Bütün maraqlı tərəflərin potensial dəyişikliklər barədə məlumatlandırılması;

Tirlərin satın alınması ilə bağlı heyət və satıcılarla danışıqların aparılması, səmərəliliyə təhlükə yaradan məsələlərin aradan qaldırılması;

Tinglik sahəsinə nəzarətin həyata keçirilməsi, meşənin ekoloji funksiyalarına əsasən onları seyrəltmə işlərinin aparılması.

20% Hesabat:

Meşəsalma və meşəqırma statistikasının, istehsal, həcmnin, vaxtın və xammalın istifadəsi, itkiləri, ətraf mühitin çirkləndirilməsi və enerji resurslarının qeydiyyatının aparılması;

Meşə kartoqrafiyasını və sənədlərini tamamlamaq məqsədilə məlumatların toplanması. Kartotekanın yaradılması və qeydiyyatın aparılması.

20% Digər meşələrin müşahidə edilməsi, istehsal sisteminin və nəticələrinin müqayisəsi və uğurlu təcrübələrin mənimsənilməsi.

İş nümunəsi 1: Yarpaq, tumurcuq və ağac qabığı növlərini müəyyən etmək.

Maksimum müddət: 30 dəqiqə.

İştirakçının görəcəyi işlər: İştirakçı 30 ümumi yarpaq, tumurcuq və / və ya ağac qabığı növlərini müəyyən etməli olacaqdır.

B.3.2. YAZILI QIYMƏTLƏNDİRMƏ

İcra müddəti: 20 dəqiqə.

Sualların sayı: 19.

Yazılı qiymətləndirməni keçmək üçün tələb olunan düzgün cavabların sayı işəgötürən tərəfindən müəyyən olunur.

Tövsiyə olunan nisbət: 70%.

Əhatə olunan vəzifələr:

20% Meşə və meşəsalma ilə bağlı layihələrin planlaşdırılması və təşkili.

20% İstehsal prosesinin həyata keçirilməsi.

30% Hesabat.

30% Digər meşələrin müşahidə edilməsi, istehsal sisteminin və nəticələrinin müqayisə edilməsi və uğurlu təcrübələrin mənimsənilməsi.

Sual nümunələri:

1. Meşə təsərrüfatının rəhbərliyi__ üçün məsuliyyət daşıyır?

- A. Meşəçilik
- B. Ətraf mühit
- C. Meşə biologiyası
- D. Meşə ekologiyası

2. Üzərində qoza olan ağaclar necə adlanır?

- A. enliyarpaqlı
- B. yarpağı tökülən
- C. iynəyarpaqlı ağac
- D. bərk ağaclar

3. Emal prosesindən sonra bərk taxta-şalban material ...

- A. etiketlenmiş olmalıdır
- B. bağlanmış şəkildə olmalıdır
- C. örtülmüş şəkildə olmalıdır
- D. solğun rəngdə olmalıdır

4. Zəncirli mişarı təhlükəsiz şəkildə işə salmaq üçün mişar

- A. yerdə olmalıdır
- B. yük maşının arxa bortunda yerləşdirilməlidir

C. əldə olmamalıdır

D. kötüyün üzərində olmalıdır

5. Meşə ağaclarının böyüməsi üçün daha böyük ərazi tələb edilməsi necə adlanır?

A. sağ qalmaq

B. variasiya

C. müxtəliflik

D. rəqabət

6. Aşağıdakılardan hansı meşəçilikdə ümumi uzunluq vahidi kimi qəbul olunmuşdur?

A. 33 fut (10.0 m)

B. 66 fut (20.1 m)

C. 100 fut (30.5 m)

D. 120 fut (36.6 m)

7. Hansı meşələr rütubətli və iynəyarpaqlı ağaclardan ibarətdir?

A. Arktik

B. Mülayim

C. Tropik və subtropik

D. Rütubətli

8. Hansı meşə sinfi yağışlı meşələrə aiddir?

A. Arktik

B. Mülayim

C. Tropik

D. Rütubətli

9. Hansı meşələrdə yarpaqlarını tökən enliyarpaqlı və həmişəyaşıl iynəyarpaqlı ağaclar bitir?

A. Arktik

B. Mülayim

C. Tropik

D. Rütubətli

10. Meşə orqanizmləri ilə ətraf mühit arasında əlaqəni öyrənən elm necə adlanır?

A. Meşəçilik

B. Ətraf mühit elmi

C. Meşə biologiyası

D. Meşə ekologiyası

11. Hansı meşələrdə dipterokarp ağaclarına rast gəlinir?

A. Arktik

B. Mülayim

C. Tropik

D. Rütubətli

12. Hansı termin bütün il boyu yarpaqları olan bitkilərə aiddir?

- A. bərkyarpaqlı
- B. yarpaqlarını tökən
- C. həmişəyaşıl
- D. iynəyarpaqlı

13. Meşə örtüyünün ən yuxarı hissəsi necə adlanır?

- A. yarpaqlıq
- B. sıra
- C. tac
- D. kanopiya

14. Hansı termin il ərzində yarpaqlarını tökən ağaclara aiddir?

- A. bərkyarpaqlı
- B. yarpaqlarını tökən
- C. həmişəyaşıl
- D. iynəyarpaqlı

15. Aşağıdakı ölkələrdən hansı mülayim meşələrə malikdir?

- A. Braziliya
- B. İndoneziya
- C. Madaqaskar
- D. Yaponiya

16. Aşağıdakı ölkələrdən hansı tropik meşələrə malikdir?

- A. Kanada
- B. Ukrayna
- C. Filippin
- D. Amerika Birləşmiş Ştatları

17. Qrup çalışmasının bir faydalı cəhəti

- A. məsuliyyətin az olmasıdır
- B. əməyin ödənişinin yüksək olmasıdır
- C. işin effektivlik səviyyəsinin yüksək olmasıdır
- D. təlim üçün ehtiyacın az olmasıdır

18. Nə üçün əsas yolu müntəzəm olaraq nəzərdən keçirmək lazımdır?

- A. Gələcək biznes planları üçün prosesi qiymətləndirmək.
- B. Komitənin vaxt qrafiki və kritik tarixləri müəyyən etmək.
- C. Əlaqələndiriciləri dəyişikliklər barədə məlumatlandırmaq.
- D. Əldə edilən nəticələri yeniləmək və zəruri dəyişiklər etmək.

19. Aşağıdakılardan hansı müsbət münasibətlərin formalaşdırılması yoludur?

- A. Yerinə yetirilməli olan vəzifələrin müəyyən edilməsi və prioritetləşdirilməsi.
- B. Səliqəli və peşəkar görünüşün təmin edilməsi.
- C. Özünü monitorinq etmək və digərlərindən rəy və təkliflər almaq.

D. Bütün vəzifələrin məsuliyyətini dərk etmək.

B.4. NƏTİCƏLƏRİN QEYDƏ ALINMASI

Hər bir iştirakçı üçün fərdi hesabatlar hazırlanmalı və fəaliyyətin qiymətləndirilməsi, eləcə də yazılı qiymətləndirmə üzrə toplanan balların hesabatı onlara təqdim edilməlidir. Qiymətləndirmə bir nəfər üçün bir dəfədən artıq istifadə edildiyi təqdirdə hesabatda qiymətləndirmədən əvvəlki və sonrakı ballar arasındakı faiz dəyişikliyi də əks olunmalıdır.

“Peşə standartları üzrə qiymətləndirmənin hazırlanması prosedurları” adlı sənəddə qiymətləndirmə üzrə geniş nəzəri və praktiki məlumatlar verilmişdir.

C. MÜƏSSİSƏLƏR ÜÇÜN NÜMUNƏVİ TƏLİM STANDARTI

Meşə təsərrüfatı üzrə menecer

Təlim standartına dair qısa məlumat

Hazırkı təlim standartı meşə təsərrüfatı ilə məşğul olan müəssisələr, təlim mərkəzləri və institutları, təlim iştirakçıları üçün hazırlanmışdır. İşlə bağlı sərəştənin nümayiş etdirilməsi üçün tələb olunan bilik və bacarıqların əldə edilməsinə xidmət edən təlim proqramları, kurikulumlar və təlim materiallarının hazırlanmasında bu standartdan təlimat kimi istifadə etmək olar. Bu standart əsasında hazırlanmış təlim meşə təsərrüfatı üzrə menecer peşəsi üzrə əsas sərəştələrə malik olan, mövcud bilik və bacarıqlarını inkişaf etdirmək, geniş profilə malik olmaq, yaxud iş məhsuldarlığını artırmaq istəyən şəxslər üçün də uyğun ola bilər.

Məşğulluq Təsnifatında (MT) (bu təlimin müvafiq olduğu) peşənin kodu:	6130 (Baş menecer, meşə təsərrüfatı)
MT-də ixtisas (bacarıq) səviyyəsi:	2 (təvsiyə olunan səviyyə: 3)
ISCO 08-də işin kodu:	6130 (General manager, forestry)
ISCO 08-də ixtisas (bacarıq) səviyyəsi:	2
Milli İxtisas Çərçivəsi ilə əlaqə:	
ISCED-də kodu:	62
Hazırlanma tarixi:	İyul, 2011-ci il
Təsdiq edən qurum:
Təsdiq tarixi:
Təklif olunan yenilənmə tarixi:	İyul, 2016-cı il

C.1. SƏRİŞTƏLƏRİN QISA TƏSVİRİ

Bilik:	<ul style="list-style-type: none">• Müxtəlif növ yaşıllıqlar, onların planlaşdırılması, salınması, kəsilməsi və satışı• Ərtəf mühitdə müxtəlif meşələrin funksiyaları. Meşələrin bütün funksiyalarının işlənməsi imkanları, pestisidlərin kənarlaşdırılması• Torpağın sınaqdan keçirilməsi üsulları• ISO 9000 keyfiyyət təminat sistemləri və sertifikatı• Meşə salma işləri üçün mövcud vasitə və avadanlıqlar• Potensial bitkilər, onların keyfiyyəti, toxumların suvarılmasının qiymətləri və pestisidlərdən təmizləmə• Təlimat və təlimlər üzrə ümumi nəzəri biliklər• Hesabat, uçot və büdcənin hazırlanması• İşgüzar yazışmalar• Maddi-texniki təchizat və “Vaxtında” konsepti• İnformasiya texnologiyalarına əsaslanan planlaşdırma alətləri
---------------	---

Bacarıq:	<ul style="list-style-type: none">• Rəhbərliyə və sifarişçilərə quruculuq planları və metodları təklif etmək• Resursları və zamanı planlaşdırmaq, qiymətləri hesablamaq• İcra prosesinə nəzarəti həyata keçirmək və ona rəhbərlik etmək• Proses və nəticələr barədə məlumat vermək və əks təsirləri aşkar etmək• Səmərəlilik, keyfiyyət göstəriciləri və meyarlarını müəyyən etmək• İT-dən hesablamalar, statistika və məlumatlar sahəsində bir vasitə olaraq istifadə etmək
Yanaşma:	<ul style="list-style-type: none">• Daxili və kənar müstəvidə yazılı və ya şifahi şəkildə ünsiyyət qurmaq• İstehsal planlarını hazırlamaq və irəli sürmək• İstehsalın səmərəli təşkilini təşviq etmək• Vəzifələrdəki potensial dəyişiklikləri müəyyən etmək üçün irəli sürülən fikirləri dəyərləndirmək və metodları yeniləmək
Əlavə/ümumi səriştələr:	<ul style="list-style-type: none">• İctimaiyyətlə əlaqələrin qurulması bacarığı• Landşaftın dizaynı və yaşıllığın salınması ilə bağlı yaradıcılıq• Namizədin Azərbaycan dilində şifahi və yazılı ünsiyyət qurmaq bacarığı olmalıdır• İş zamanı ətraf mühitin idarə olunmasına dair biliklərə ehtiyac vardır• Beynəlxalq təcrübədən yararlanmaq üçün namizədin ingilis və rus dillərini bilməsi arzuolunandır• Meşəçilik və ətraf mühitin mühafizəsi, dekorativ bağçılıq sahəsində yeni imkanların öyrənilməsinə maraq göstərmək• Ətraf mühit və təhlükəsizlik sistemi və parkların idarə olunması barədə məlumatlılıq

Səriştələr universaldır, ingilis və rus dili sahəsində müvafiq biliklər ilə müşayiət olunduğu təqdirdə beynəlxalq miqyasda oxşar vəzifələrdə çalışmaq imkanları vardır.

Peşə standartına uyğun olaraq, bu peşə üzrə təcrübə və nəzəri təlim keçən meşə təsərrüfatı meneceri yuxarıda göstərilən səriştələri qazanmaqla, aşağıdakı vəzifə və fəaliyyətləri yerinə yetirə bilər:

Əsas vəzifələrin (V) və vəzifələr daxilində fəaliyyətlərin (F) siyahısı ¹

- V.1. Meşə və meşəsalma ilə bağlı layihələrin planlaşdırılması və təşkili:
- F.1.1. Ekoloji inkişaf nöqtəyi-nəzərindən meşəçiliyin inkişafı strategiyasının hazırlanması barədə təkliflərin irəli sürülməsi;
 - F.1.2. Mövcud təbii şəraitə daha çox uyğun gələn ağac və bitkilərin mümkün olan növlərinin müəyyən edilməsi;
 - F.1.3. Təbii şəraitin müəyyən edilməsi;
 - F.1.4. Bütün meşə funksiyalarının torpaq və iqlim şəraitinə uyğun olaraq optimallaşdırılması;
 - F.1.5. İlk və davamlı meşəsalma məqsədilə tingliklərin yaradılması;
 - F.1.6. Yanğın, ətraf mühitin zərərli amilləri və risklərin nəzərə alınması məqsədilə yaşıllaşdırmanın planlaşdırılması;
 - F.1.7. İctimaiyyət tərəfindən yarana biləcək ekoloji riskin qiymətləndirilməsi;

¹ Müvafiq sahə üçün olan peşə standartındakı ilə eynidir.

- F.1.8. Geniş kütlənin meşədən istifadəsinin planlaşdırılması və nəzarətin həyata keçirilməsi, insanların sağlamlığı və təhlükəsizliyinin qorunması sisteminin hazırlanması;
- F.1.9. Meşə materialları və xidmətlərinin dəyərinin müəyyən edilməsi. Kotirovkaların hesablanması və tərtib edilməsi;
- F.1.10. Rəhbərliklə birgə istehsalat xüsusiyyətləri, göstəricilər, əsas vəsaitlərlə bağlı qərarların qəbulu və maliyyə büdcəsinin təsdiq edilməsi;
- F.1.11. Sifarişlərin nəzərdən keçirilməsi, istehsalat cədvəlinin, iş tapşırıqlarının tərtib edilməsi və heyətin təşkilinin reallaşdırılması;
- F.1.12. Qaydalar və planlarla bağlı tövsiyə və rəy almaq məqsədilə rəhbərliklə, eyni zamanda həmkarlarla əlaqələrin saxlanması;
- F.1.13. Keyfiyyət və kəmiyyətlə bağlı yazılı və vizual təlimatların (sxem) hazırlanması;
- F.1.14. Qeyri-qanuni ağacəkəmənlərə və ovçulara qarşı mübarizənin aparılması;
- F.1.15. Ağacların patoloji müayinəsinin aparılması;
- F.1.16. Tınglərin xəstəlik və zərərvericilərdən mühafizəsi.

V.2. İstehsalın həyata keçirilməsi:

- F.2.1. Ağacların kəsilməsi və tirlərin daşınması sahəsində işlərin planlaşdırılması;
- F.2.2. Meşənin ümumi vəziyyətinin təhlil edilməsi və vəziyyətin optimallaşdırılması üçün dəyişikliklər ilə əlaqədar təkliflərin irəli sürülməsi;
- F.2.3. Bütün iştirakçıların istehsalat cədvəli və iş tapşırıqları ilə təmin edilməsi;
- F.2.4. Planlaşdırılmış məqsədlərin gözlənilməsi və büdcə uyğunluğun təmin edilməsi məqsədilə gündəlik fəaliyyətə nəzarətin, yaxud tənظیمləyici tədbirlərin həyata keçirilməsi;
- F.2.5. Tələb olunduqda qrafikin dəyişməsi, yaxud ilkin səhvlərlə əlaqədar cədvəllərin nəzərdən keçirilməsi, material və işçi qüvvəsinin çatışmazlığı ilə bağlı dəyişikliklərə hazırlıq işlərinin görülməsi;
- F.2.6. Bütün maraqlı tərəflərin potensial dəyişikliklər barədə məlumatlandırılması;
- F.2.7. Tirlərin satın alınması ilə bağlı heyət və satıcılarla danışıqların aparılması, səmərəliliyə təhlükə yaradan məsələlərin aradan qaldırılması;
- F.2.8. Tınglik sahəsinə nəzarətin həyata keçirilməsi, meşənin ekoloji funksiyalarına əsasən onları seyrəltmə işlərinin aparılması.

V.3. Hesabat:

- F.3.1. Meşəsalma və meşəqırma statistikasının, istehsal həcmnin, vaxtın və xammalın istifadəsi, itkiləri, ətraf mühitin çirkləndirilməsi və enerji resurslarının qeydiyyatının aparılması;
- F.3.2. Meşə kartoqrafiyasını və sənədlərini tamamlamaq məqsədilə məlumatların toplanması. Kartotekanın yaradılması və qeydiyyatın aparılması.

V.4. Digər meşələrin müşahidə edilməsi, istehsal sisteminin və nəticələrinin müqayisəsi və uğurlu təcrübələrin mənimsənilməsi.

C.2. TƏLİM İLƏ BAĞLI XÜSUSİ MƏLUMAT

C.2.1. TƏLİMİN NÖVLƏRİ

Bu peşə üçün zəruri səriştələr aşağıda göstərilən təlim metodları vasitəsilə əldə edilə bilər:

Formal təlim

Tövsiyə olunan formal təlim	Uyğun gələn təlim növü	Qeydlər
Tam orta təhsil ²		
Texniki peşə təhsili və ya akkreditasiyadan keçmiş təlim müəssisəsində təlim		
Orta ixtisas təhsili	☒	<p>İlkin təlim akkreditasiyadan keçmiş peşə məktəbləri və ya ekologiya sahəsində fəaliyyət göstərən təşkilatlar tərəfindən həyata keçirilə bilər. Təlim həmçinin müəssisələrdə istehsalatdan ayrılmadan aparıla bilər, ancaq bu halda bir sahədən digərinə rəsmi keçid imkanları verilmir; təbiət elmlərinə dair ümumi biliklər və ünsiyyət bu sahədə gələcək təcrübələr üçün əsas rolunu oynayır.</p> <p>Təlimlər Təhsil Nazirliyinin akkreditasiya qaydalarına uyğun müəyyən edilən texniki və pedaqoji standartlara cavab verən təlim müəssisələrində həyata keçirilir.</p> <p>Məşəçiliklə bağlı sahələrdə və ya əsas iş funksiyaları ilə bağlı ali təhsilin olması zəruridir.</p> <p>Əldə edilən səriştələr milli ixtisas çərçivəsində istifadə oluna bilər³.</p>
Ali təhsil		
Digər:		

Qeyri-formal təlim tələb olunan bilik, bacarıq və yanaşmanın genişləndirilməsinə şərait yaratmaq imkanına malikdir.

Qeyri-formal təlim

İş yerində, təlim mərkəzində və ya bilavasitə ixtisaslaşmış təlimatçı və ya usta tərəfindən keçirilən təlimdir. Qeyri-formal təlimin ən yaxşı yolu iş yerində usta yanında öyrənməkdir.

² Orta təhsil ölkə vətəndaşları üçün icbari xarakter daşdığından cədvəldə əks olunmayıb.

³ Azərbaycanda səriştələrin tanınması üçün qiymətləndirmə sistemi hazırda mövcud deyildir.

C.2.2. TƏLİMİN İSTİQAMƏTİ

Ətraf mühit və ya kənd təsərrüfatı sektoru üzrə çalışan müəssisəsidə ən azı iki il intensiv təcrübə keçmiş bir şəxs əlavə işə uyğun bacarıqlar əldə etmək üçün kurslarda iştirak edə bilər. Namizəd həmçinin bacarıqların yoxlanılması üçün müraciət edə, bəzi hallarda buna uyğun olaraq əlavə ixtisaslar əldə edə və bacarıqların əldə edilməsi üzrə təlim sistemində yerləşdirilmək üçün qiymətləndirilə bilər.

C.2.3. ƏVVƏLKİ TƏLİMİN TANINMASI

Məşəçilik sahəsində fəaliyyət göstərən təşkilatda müvafiq sahə (ətraf mühitin idarə olunması, kənd təsərrüfatı, iqtisadiyyat və ya istehsalın planlaşdırılması) üzrə ən azı 2 il peşə təcrübəsi keçmiş şəxslər sərəşmələrin yoxlanılması üçün imtahana müraciət edə və yalnız imtahana keçdikdən sonra sərəşmələrin tanınması haqqında rəsmi sənəd əldə edə bilər. Əvvəlki təhsilin tanınması Təhsil və Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliklərinin qaydalarına uyğun olaraq həyata keçirilir.